

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните
Център за оценка на риска
по хранителната верига

СТАНОВИЩЕ

Анализ на епизоотичната обстановка по отношение на заболяването син език по преживните животни с оценка на риска от проникване на вируса, причиняващ това заболяване, на територията на Р. България

1. Описание на опасността и предистория

Синият език е векторно-предаваемо, неконтагиозно заболяване, което засяга предимно преживни животни, както домашни, така и диви, и чийто биологичен посредник са мушиците от род *Culicoides*. Син език се причинява от вируса на болестта син език (BTV), който принадлежи към рода *Orbivirus*. Към днешна дата са описани повече от 30 BTV серотипа. Син език е включена в списъка на болести, подлежащи на обявяване на Световната организация по здравеопазване на животните и на Европейския съюз, поради нейния трансграничен характер и отрицателното икономическо въздействие.

Преди 1998 г. син език се съобщава спорадично в Европа, но оттогава на континента са докладвани множество BTV серотипове и вирусът вече повече от две десетилетия циркулира в Европа непрекъснато, като е станал ендемичен в някои страни като Испания.

2. Епизоотична обстановка по отношение на синия език по преживните животни в Европа, Турция и на територията на България

От началото на 2023 г. до момента (15.09.2023 г.) в ADIS е съобщено за **38** огнища на заболяването син език, които са на територията на **Нидерландия и Испания** (карта 1).

От 2012 г. до началото на септември 2023 г. Холандия има статут на страна **свободна от BTV 8**. Преди това огнища на син език за първи път възникват в Нидерландия през август 2006 г. – първо огнище на BTV (серотип 8). Болестта се разпространява бързо в Германия, Белгия, Франция и Люксембург. Този серотип никога не е докладван в Европа и тези региони никога не са били засегнати от BTV. През следващите години (2007 и 2008) болестта се разпространява в Швейцария, Дания, Чехия и Обединеното кралство, достигайки Испания през януари 2008 г., като постепенно в годините огнищата са ликвидирани. Програмите за контрол срещу BTV, които включват забрана на движението на податливи гостоприемници до незаразени зони и ваксиниране в рамките на заразените, драстично намалиха докладваните огнища и клиничните признаци при податливи гостоприемници.

На 3 и 4 септември 2023 г. към ветеринарните власти в Нидерландия постъпват уведомления за множество случаи на съмнение за BTV, при пет овцевъдни стопанства.

Amber   Green   White

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136
<https://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg

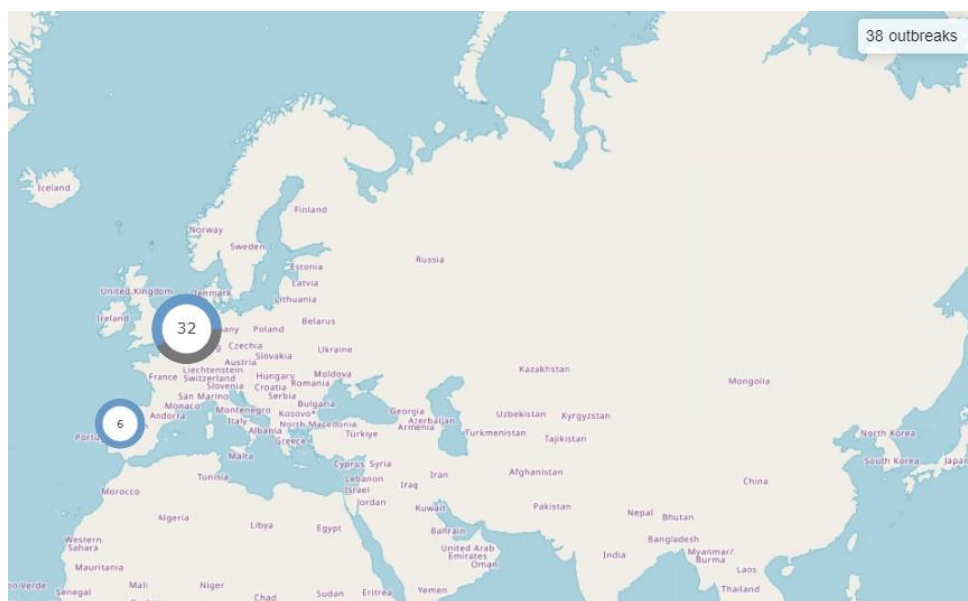
тел. 02/4273056

До 15.09.2023 г. в Нидерландия вече са обявени общо 32 огнища на син език на територията на 4 провинции (най-много огнища има в провинция Северна Холандия – 18). Голяма част от огнищата са обявени по едно и също време. Преобладават първичните огнища – 19, а засегнатите животни са стада говеда, овце, кози и смесени стада с овце и кози. Пробите от болните животни са изпратени до референтната лаборатория на ЕС в Испания за определяне на вида на вируса и се очакват резултатите.

В Испания през 2023 г. броят на огнищата е шест, като всички са първични и са на територията на областите Галисия и Кастилия – Ла Манча. Всичките четири огнища в област Галисия са при говеда, докато останалите две огнища в Кастилия – Ла Манча са при стадо овце и другото при овце и кози (таблица 1).

Карта 1: Огнища на заболяването син език на територията на ЕС от началото на 2023 г. до 15 септември 2023 г.¹

В Испания огнища на BTV от различни източници и серотипове се появяват непрекъснато там от 2000 г. насам. От 2007 г. до 2017 г. там се разпространява BTV-1.

Първите докладвани случаи на болестта син език в Испания са причинени от BTV-10 през 1956 г. След като това е ликвидирано, не е регистрирано огнище на болестта син език до 2000 г., когато BTV-2 се появява на Балеарските острови. От 2003 г. в страната са възникнали огнища на серотипове BTV-1, -4 и -8 от различни източници. През 2007 г. BTV-1 е докладван за първи път и е въведен отново през 2014 г. от юг. В началото на епизоотията BTV-1 вирусът се разпространява на север и за една година достига северната граница на страната. Този серотип причинява средна смъртност от 7% и висока заболяемост в сравнение с други серотипове като BTV-4.

От 2015 г. Северна и Източна Испания се считат за свободни от BTV-1. В някои други региони обаче BTV-1 остава ендемичен: случаи се съобщават ежегодно от 2015 г., но не и през 2018 г. Историята на BTV в Испания и нейният продължаващ ендемизъм правят страната отличен модел за разбиране на епидемиологията на BTV.

¹ Използвани източници: <https://webgate.ec.europa.eu/tracesnt/adis/outbreak/>

Таблица 1: Брой потвърдени огнища на заболяването син език в страните от ЕС от началото на 2023 г. до 15 септември 2023 г. (данни ADIS)

Държава	Обявени огнища на заболяването син език	
	Дата на потвърждение на огнището	Вид засегнати животни
Испания	15.02.2023	говеда
	17.02.2023	говеда
	01.08.2023	овце
	02.08.2023	овце, кози
Нидерландия	05.09.2023	овце, кози и говеда
	06.09.2023	овце
	08.09.2023	овце, кози и говеда
	09.09.2023	овце
	12.09.2023	овце, кози
	13.09.2023	овце, кози
	14.09.2023	овце, кози

3. Ситуация в България по отношение разпространението на ВТВ през 2023 г.

След голямата епизоотия от заболяването син език от серотип 4 на вируса на ВТВ през 2014 г., обхванало 12 държави на Балканския полуостров и България, в нашата страна се провеждат ежегодни поголовни ваксинации на говедата и биволите.

Всичките 12 случая на син език ВТВ-4 в България, докладвани през 2020 г. са единствено при диви преживни, които не се ваксинират и те са както следва:

- Октомври 2020 г.: 2 при ловен сръндак (един мъжки и една женска) в област Сливен, и един при благороден елен, намерен мъртъв в Ловеч. **Това са първите нови случаи в България от 2014 г.** И трите случая са потвърдени след положително тестване чрез PCR в Националната референтна лаборатория в България. - Ноември 2020 г.: 3 благородни елена (*Cervus elaphus*) – два в област Ловеч и един в област Видин ; 2 сърни (*Capreolus capreolus*) в област Враца; 4 елена лопатара (*Dama dama*).

България докладва на ОИЕ на 4.01.2021 г. за още два случая на син език при диви преживни в област Благоевград – 1 елен лопатар (*Dama dama*) и при един муфлон (*Ovis orientalis*).

4. Оценка на риска от навлизане на вируса на синия език на територията на Р. България

Епизоотичната обстановка по отношение на синия език е благоприятна, както в държавите-членки на ЕС (с изключение на определени райони в Испания и Нидерландия, които са отдалечени от България), така и на територията на съседните на България страни.

Последните огнища от 2020 г. на син език в Северна Македония и Гърция са ликвидирани и двете държави не съобщават за нови огнища оттогава.

Оценка на влиянието на климатичните фактори

Географското местоположение на България я поставя на границата между средиземноморската климатична зона и умерено континенталния климатичен пояс на Европа. Дългогодишните проучвания (Неделчев, 2013) показват, че в България куликоидите осъществяват годишно от 5 до 6 биологични цикъла. От регистрираните около 33 куликоидни вида на територията на България, са установени двете основни групи компетентни вектори на синия език (*Culicoides obsoletus* и *Culicoides pulicaris*). Тяхната най-висока сезонна активност се проявява в началото на месец юни, последвано от втори пик през август и трети пик в началото на октомври. Най-активни са те при средно дневни температури над 12.5⁰ С, като компетентността им се повишава в интервала 25 - 30⁰ С. Тези температури са свързани с допълнителното намножаване на вируса на синия език в слюнчените жлези на куликоидите, които са биологични вектори. При температури под 10⁰ С през есента, активността на куликоидите се намалява и постепенно се преустановява през зимния сезон. Затова заболяването син език в районите с умерен континентален климат имат ясно изразен сезонен характер, който съвпада с лятото. Куликоидите презимуват като яйца или ларви първи стадий, които са свободни от вируса на синия език. Тоест, новоизлюпените през пролетта куликоиди са също свободни от вируса. Най дългият период на вирусоносителство е установен при говедата и той е 120 дни.

Предвид провежданата дългогодишна ваксинационна кампания и до настоящия момент на територията на Р. България срещу син език (от 2015 г., като още през 2016 г. обхвана поголовието от говеда и овце на цялата територия на страната) може да се счита, че поголовието е имунно и защитено.

ЦОРХВ счита, че полученият у нас стаден имунитет на възприемчивите преживни животни срещу ВТВ-4 с използването на ваксина “ВТVPUR AISap4-BG” в продължение на повече от 5 години създава невъзприемчивост на популацията от чувствителни животни спрямо заболяването син език по преживните животни. Използваната ваксина “ВТVPUR AISap4-BG” покрива изцяло епизоотичния щам на ВТВ-4. Следователно, рискът от проникване на вируса на синия език по преживните животни на територията на Р. България се оценява като нисък или незначителен.

Като се има предвид трансграничния характер на инфекцията, трайното благосъстояние във връзка с болестта син език може да бъде постигнато само чрез хармонизирани и синхронизирани регионални програми за ваксинация на чувствителни животни в засегнатите и съседните страни.

Предимишни становища на ЦОРХВ:

Научно становище относно възможностите за водене на борба със синия език по дивите преживни животни, отглеждани в оградени площи на територията на Р. България през 2021г.

<https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%BA%D0%B8%D0%BF-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92:-%D0%9D%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE-%D0%B2%D1%8A%D0%B7%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0-%D1%81%D1%8A%D1%81-n-71-1439>

Научно становище относно подходящия период за извършване на поголовна ваксинация срещу заболяването син език по преживните животни на територията на Р. България през 2021г.

<https://corhv.government.bg/%D0%95%D0%BA%D0%B8%D0%BF-%D0%A6%D0%9E%D0%A0%D0%A5%D0%92:-%D0%9D%D0%B0%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%B5-%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%85%D0%BE%D0%B4%D1%8F%D1%89%D0%B8%D1%8F-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%B4-%D0%B7%D0%B0-%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D1%8A%D1%80%D1%88%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-n-71-1438>

Научно становище за оценка на риска от повторно възникване на болестта син език (BTV-4) по преживните животни на територията на Република България през 2020г.
https://corhv.government.bg/?cat=71&news_id=1265

Екип на ЦОРХВ
20.09.2023 г.